Dyslexie protocol

1. Inleiding 2
a. Wat is dyslexie? 2
b. Moeite met lezen en spellen 2
c. Signalen in het voortgezet onderwijs 2
2. Dyslexiebegeleiding op het Hondsrug College klas 1 2
a. Groep A, B en C 3
b. Groep A 3
c. Groep B 3
d. Groep C 3
e. Remedial teaching 3
3. Dyslexie-onderzoeken voor leerlingen van klas 2 en hoger 3
4. Tips voor ouders/verzorgers en leerlingen 4
5. Kosten dyslexie onderzoek 4
Bijlage 1: Frans-facile; Frans en dyslexie in de onderbouw h/v Hondsrug College 5
Bijlage 2: Ontheffingsregeling tweede Moderne Vreemde Talen (MVT) in de bovenbouw van het vwo op het Hondsrug College 6
Bijlage 3: Vrijstellingsformulier moderne vreemde talen (mvt) 7
Bijlage 4: Faciliteiten voor dyslectische leerlingen op het Hondsrug College 8

1. Inleiding

a. Wat is dyslexie?

Het woord dyslexie stamt uit het Grieks en is opgebouwd uit de woorden dys en lexie. Dys betekent: niet op de goede manier en lexie betekent: met geschreven taal om kunnen gaan. Dyslexie betekent dus dat lezen en vaak ook spellen moeilijkheden opleveren. De oorzaak daarvan is dat het stukje van de hersenen wat met taal bezig is anders werkt.

b. Moeite met lezen en spellen

Dyslexie betekent 'niet kunnen lezen'. Hoewel spellingsproblemen officieel worden aangeduid met de term dysorthografie, schaart men ze doorgaans onder de term dyslexie. Met dyslexie bedoelt men dan lees- en spellingsproblemen. Lees- en spellingsproblemen kunnen ook los van elkaar voorkomen. Kinderen in groep drie leren hoe vormen horen bij letters en hoe letters horen bij bepaalde klanken. Sommige kinderen leren dit wat minder snel dan andere. Ongeveer tien procent van de leerlingen in groep drie is wat betreft hun ontwikkeling nog niet helemaal 'klaar' voor het leren lezen en schrijven. Dit houdt niet direct in dat er sprake is van dyslexie, maar hulp is dan wel geboden om de achterstand in te halen of niet verder te laten oplopen en om frustraties bij het kind te voorkomen. Gaat het kind ondanks extra gerichte oefening en begeleiding niet vooruit met lezen, dan kan er sprake zijn van dyslexie. Dit komt voor bij ongeveer drie procent van alle leerlingen. Het is dan raadzaam een ter zake deskundige psycholoog of orthopedagoog in te schakelen voor een individueel onderzoek en behandeladvies.

c. Signalen in het voortgezet onderwijs

Soms wordt dyslexie pas ontdekt als het kind naar het voortgezet onderwijs gaat. Dit kan komen omdat de leerling intelligent genoeg is om op de basisschool de problemen te camoufleren.

In het voortgezet onderwijs vallen deze kinderen dan op doordat:

- ze opeens heel veel nieuwe woorden tegelijk moeten leren;
- ze moeten presteren onder tijdsdruk;
- ze ook vreemde talen krijgen, waarbij de spellingsregels soms onduidelijk zijn;
- er in het voortgezet onderwijs meer wordt gelet op een correcte spelling.

De gevolgen kunnen zijn:

- Slecht mondeling en schriftelijk taalgebruik.
- Spreken of schrijven in korte zinnen.
- Een zwak werkgeheugen.
- Een moeilijk leesbaar handschrift.
- Veel verbeteringen en doorhalingen in schriftelijk werk.
- Een negatief zelfbeeld, faalangst, extreme spanning bij lees- en spreekbeurten, proefwerken en presteren onder tijdsdruk.

2. Dyslexiebegeleiding op het Hondsrug College klas 1

Van alle aangemelde leerlingen ontvangt het Hondsrug College een onderwijskundig rapport van de basisschool. Deze onderwijskundige rapporten geven ons belangrijke informatie over de leerlingen. We beginnen al vanaf april met de screening van de onderwijskundige rapporten en kunnen de leerlingen dan ten aanzien van dyslexie in drie groepen verdelen:

Groep A	Leerlingen bij wie op de basisschool al dyslexie is vastgesteld.

Groep B	Leerlingen met het vermoeden van dyslexie, die extra RT hebben gehad
Groep C	Alle overige leerlingen.

a. Groep A, B en C

Als extra screening wordt in de 2e of 3e week van het schooljaar een dictee en een klassikale leestekst bij alle leerlingen afgenomen.

b. Groep A

Via de Remedial Teacher (RT -er) ontvangen de ouders/verzorgers en leerlingen een mail met uitleg over het dyslexiebeleid en worden de leerlingen uitgenodigd door de RT-er in de derde schoolweek. De leerlingen kunnen vervolgens drie keer begeleiding van de Remedial Teacher krijgen met als doel om te leren omgaan met de faciliteiten die het Hondsrug College biedt aan leerlingen met dyslexie.

c. Groep B

De leerlingen met een vermoeden van dyslexie die al remedial teaching (RT) hebben gehad en een handelingsplan hebben én die uitval vertonen op de screening, kunnen worden aangemeld voor een dyslexie onderzoek. Uiteraard na toestemming van de ouders/verzorgers.

d. Groep C

Alle leerlingen van groep C hebben een leestest en een dictee gemaakt. De leerlingen die deze screening onvoldoende hebben gemaakt, krijgen een half jaar RT en worden in april opnieuw gescreend. Opvallende uitslagen worden door de RT-er met de orthopedagoog besproken.
Voor de meivakantie worden de leerlingen uit groep C die in aanmerking komen voor een dyslexie onderzoek, door de RT-er aangemeld. (zie voor de verdere procedure groep B).

e. Remedial teaching

De leerlingen die onvoldoende scoorden bij de eerste screening krijgen een half jaar elke week RT. Het bijwonen van deze lessen is een voorwaarde om, indien nodig, in aanmerking te komen voor een dyslexieonderzoek.

3. Dyslexie-onderzoeken voor leerlingen van klas 2 en hoger

Wanneer een leerling in klas twee of hoger zit, kan het voorkomen dat men alsnog vermoedt dat er sprake is van dyslexie bij de leerling. De leerling kan bijvoorbeeld tijdens de screening van de eerste klas niet opgevallen zijn. Deze leerlingen kunnen alsnog een onderzoek krijgen, maar voordat het onderzoek wordt uitgevoerd moeten een aantal stappen worden ondernomen:

I. Tijdens de leerlingbespreking moeten minstens twee teamleden problemen ervaren die duiden op een mogelijk dyslectisch probleem. Er mag bij de leerling geen twijfel zijn ten aanzien van het leerniveau en in het dossier moet al een duidelijk verschil zichtbaar zijn in de scores op inzichtelijk en technische didactische vaardigheden.
   Wanneer de vraag van ouders/verzorgers of de leerling komt, maar de problemen niet of nauwelijks worden herkend op school, kunnen ouders/ verzorgers hun zoon of dochter doorverwijzen naar een particuliere praktijk waar onderzoek naar dyslexie kan worden uitgevoerd.
II. De portefeuillehouder/ teamleider moet, in overleg met de zorgcoördinator, overtuigd zijn van de aanvraag voor een nader onderzoek naar dyslexie. Vervolgens voert de remedial

teacher aanvullende screening uit. Wanneer er duidelijke aanwijzingen voor dyslexie naar voren komen kan, na overleg met de zorgcoördinator en orthopedagoog, de leerling worden aangemeld voor een half jaar RT. We zullen dit uiteraard met ouders/verzorgers communiceren.

4. Tips voor ouders/verzorgers en leerlingen

- Het kan zijn dat uw zoon/dochter steun heeft aan afbeeldingen bij woorden en teksten, zoek er plaatjes of tekeningen bij. U kunt overwegen een beeldwoordenboek aan te schaffen.
- Als grotere letters makkelijker lezen, kunt u vergrotingen van de tekst maken.
- Vaak hebben dyslectische kinderen baat bij werken op een laptop/computer met speciale software (spellingcorrector, schermlezer).
- Soms helpt het dat de tekst wordt voorgelezen. Dit kunt u zelf doen, of een bandopname maken.
- Laat uw zoon/dochter moeilijke woorden op kaartjes schrijven. Geef de moeilijkheden in het woord met een markeerstift een kleur. Met de kaartjes kan geoefend worden.
- Dyslectische kinderen hebben vaak meer tijd nodig voor het leren van woordjes of het lezen van teksten.
- Maak oefenen leuk voor uw kind. Vraag de mentor voor tips om het leren en oefenen leuk te maken.
- Bekijk of de werkplek (kamer, bureau) geschikt is om rustig het huiswerk te maken. Uw zoon/dochter moet zich prettig voelen op deze plek. Voor het onthouden van leerstof is concentratie nodig. Zorg ervoor dat er niet teveel is dat afleidt. Een goede stoel, een goede zithouding en een opgeruimd bureau zijn belangrijk. Als de computer veel wordt gebruikt zorg er dan voor dat de hoogte en de stand van de stoel juist afgesteld zijn ten opzichte van beeldscherm en toetsenbord.
- Maak samen met uw zoon/dochter een huiswerk/studieschema. Vergeet de ontspanningsmomenten niet.
- Als uw zoon/dochter thuiskomt uit school is het noodzakelijk om even te ontspannen en pas daarna huiswerk te maken. Als uw kind te snel begint, zit het hoofd nog te vol; als het te lang duurt is de zin om te beginnen verdwenen. Kijk samen welk huiswerk er voor de volgende dag/week af moet. Een repetitie kan beter in gedeelten geleerd worden dan in één keer. Neem overhoringen en repetities op in het huiswerk/studieschema. Deze is eventueel op te vragen bij de mentor.
- Maak met uw kind een overzicht met belangrijke woorden uit de tekst. Laat hem/haar zelf vragen maken over de tekst. Dit helpt om de tekst beter te begrijpen.
- Oefen met woordenlijsten van Duits, Engels en Frans met bijvoorbeeld via wrts of quizlet.

5. Kosten dyslexie onderzoek

Ouders/verzorgers en school delen de kosten van het dyslexie onderzoek.

Bijlage 1: Frans-facile; Frans en dyslexie in de onderbouw h/v Hondsrug College

Voor sommige leerlingen havo/vwo met dyslexie blijkt Frans een groot struikelblok te zijn. Vanaf klas 2 havo/vwo is het op het Hondsrug College voor leerlingen met een officiële dyslexieverklaring mogelijk om Frans-facile te volgen. Leerlingen die in deze vorm Frans volgen, hebben een aangepast programma voor deze taal. Deze leerlingen zullen tijdens de les en tijdens toetsen alleen worden gevraagd om te vertalen van het Frans naar het Nederlands. Zo zal enkel het luisteren en het lezen getoetst worden. Schrijven, spreken en grammatica zal niet meer worden getoetst.
Aan het einde van leerjaar 1 havo/vwo worden ouders/verzorgers geïnformeerd over deze mogelijkheid. De mogelijkheid en de voorwaarden voor het volgen van Frans-facile wordt tevens opgenomen in de sectorgids havo/vwo.

Het cijfer dat wordt toegekend voor het Frans-facile telt mee voor de overgang.

Wanneer een leerling er voor kiest om Frans-facile te volgen betekent dit automatisch dat deze leerling geen examen in het vak Frans mag doen. Ouders/verzorgers dienen een verklaring te ondertekenen waarin staat dat zij ervan op de hoogte zijn dat zoon/dochter geen examen meer kan doen in Frans door het volgen van de facile-variant. Ouders/verzorgers en leerlingen moeten zich goed laten informeren door bijvoorbeeld de decaan, met het oog op het kiezen van een vervolgopleiding.

Bijlage 2: Ontheffingsregeling tweede Moderne Vreemde Talen (MVT) in de bovenbouw van het vwo op het Hondsrug College

Leerlingen met dyslexie hebben recht op vrijstelling van de tweede moderne vreemde taal in de bovenbouw van het vwo.

Indien van dit recht gebruik gemaakt wordt, wordt de tweede MVT vervangen door een ander vak met een studielast van tenminste 440 klokuren. Het vervangende vak kan (in overleg met de decaan) worden gekozen uit het aanbod van eindexamenvakken in de bovenbouw vwo van het Hondsrug College. Dit wordt vastgelegd in een brief die zowel door school als ouders/verzorgers wordt ondertekend.

Bijlage 3: Vrijstellingsformulier moderne vreemde talen (mvt)

Naam:
Leerling-nummer:

Op grond van de daarbij behorende verklaringen van een orthopedagoog/psycholoog, is besloten om het verzoek tot vrijstelling wel/niet te honoreren.

De mvt wordt vervangen door het vak…….,
met een studielast van ….. klokuren.

Datum:

Handtekening ouders/verzorgers voor akkoord:

Handtekening leerling voor akkoord:

Handtekening teamleider bovenbouw:

Bijlage 4: Faciliteiten voor dyslectische leerlingen op het Hondsrug College

Elke leerling van wie is vastgesteld dat hij/zij dyslectisch is, heeft recht op de volgende faciliteiten:

- De leerling heeft recht op extra tijd bij overhoringen, proefwerken en luistertoetsen (een tijdsverlenging van 20%).
  Uiteraard kan dat op verschillende manieren:
  - Bij een gewone toets in een lesuur maakt de dyslectische leerling minder opgaven. De docent geeft aan welke opgaven gemaakt moeten worden.
  - Bij een toets of examen van 50 minuten krijgt een dyslectische leerling een verlenging van 10 minuten. De leerling mag deze toets in een andere ruimte maken zodat hij/zij ongestoord de extra tijd kan benutten.
- Aangepaste normering/toetsing bij de talen. Zie hiervoor de protocollen die opgesteld zijn door de secties Nederlands en MVT (bijlagen)
- Bij de overige vakken worden spellingsfouten niet aangerekend.
- De leerling mag huiswerk met de computer maken/inleveren.
- De leerling mag, indien dit in zijn/haar dyslexieverklaring is opgenomen, toetsen maken op een laptop/computer met spellingscontrole en/of voorleessoftware. Hiervoor heeft de school aantal laptops/computers beschikbaar.
- Vanaf leerjaar 2 hv, krijgen leerlingen met dyslexie van de mogelijkheid om Francais Facile te volgen (aangepast Frans). Zie hiervoor bijlage 1.
- In de bovenbouw vwo is het voor leerlingen met dyslexie mogelijk om een vrijstelling te krijgen voor de tweede moderne vreemde taal. Zie bijlage 2.
- De leerling krijgt geen onaangekondigde klassikale leesbeurt.
- Alle toetsen worden voor alle leerlingen van het Hondsrug College aangeboden in Arial 12 p. Dit is een geschikt lettertype en grootte voor leerlingen met dyslexie en conform het CSE.

Mogelijke extra faciliteiten voor alle vakken, in overleg met de vakdocent:

- De dyslectische leerling kan een schriftelijke toets ook mondeling doen (dit is geen recht van de leerling).
- De leerling heeft de mogelijkheid om vragen te beantwoorden m.b.v. een schematische weergave of een illustratie i.p.v. een volledig uitgeschreven antwoord.
- De leerling stelt de te lezen boekenlijst samen, die kan afwijken van de officiële boekenlijst. Bijvoorbeeld vanwege de mindere beschikbaarheid van luisterboeken.

Eindexamen

Voor dyslectische kandidaten die deelnemen aan het eindexamen gelden de door de overheid vastgestelde faciliteiten! In overleg met de examensecretaris wordt in kaart gebracht welke faciliteiten nodig zijn voor iedere individuele kandidaat.
Wanneer een kandidaat gebruik wenst te maken van de computer, eventueel inclusief spellingscontrole/ voorleessoftware, moet de kandidaat aantoonbaar gebruik hebben gemaakt van dezelfde faciliteiten bij schoolexamentoetsen, gemaakt in de voorexamenklas(sen) en de examenklas.